ID-DJALOGU SOĊJALI

Id-djalogu soċjali huwa komponent fundamentali tal-mudell soċjali Ewropew. Huwa jippermetti lis-sħab soċjali (rappreżentanti tal-maniġment u tal-ħaddiema) li jikkontribwixxu attivament, inkluż permezz ta' ftehimiet, għat-tfassil tal-politiki soċjali u tal-impjieg Ewropej.

IL-BAŻI ĠURIDIKA

L-Artikoli 151-156 tat-Trattat dwar il-Funzjonament tal-Unjoni Ewropea (TFUE).

L-OBJETTIVI

Skont l-Artikolu 151 tat-TFUE, il-promozzjoni tad-djalogu bejn il-maniġment u l-ħaddiema hija rikonoxxuta bħala objettiv komuni tal-UE u tal-Istati Membri. L-għan tad-djalogu soċjali hu li jtejjeb il-governanza Ewropea permezz tal-involviment tas-sħab soċjali fit-teħid tad-deċiżjonijiet u fil-proċess tal-implimentazzjoni.

IL-KISBIET

A. L-iżvilupp ta' djalogu soċjali (bejn żewġ partijiet) fil-livell tal-UE.

Skont it-Trattat ta' Ruma tal-1957, wieħed mill-kompiti tal-Kummissjoni kien li tippromwovi l-kooperazzjoni mill-qrib bejn l-Istati Membri fir-rigward tad-dritt ta' assoċjazzjoni u n-negozjar kollettiv bejn min iħaddem u l-ħaddiema. Madankollu din id-dispożizzjoni ħadet ħafna snin biex tiġi implimentata.

Il-proċess ta' djalogu soċjali Val Duchesse, mibdi fl-1985 mill-President tal-Kummissjoni Jacques Delors, fittex li jinvolvi s-sħab soċjali, irrappreżentati mill-Konfederazzjoni Ewropea tat-Trade Unions (KETU), il-Konfederazzjoni tan-Negozji Ewropej (UNICE) u ċ-Ċentru Ewropew għall-Intrapriżi Pubbliċi (CEEP), fil-proċess tas-suq intern. Minn dan il-proċess irriżultaw għadd ta' stqarrijiet konġunti dwar l-impjiegi, l-edukazzjoni, it-taħriġ u kwistjonijiet soċjali oħra.

Fl-1986, l-Att Uniku Ewropew (l-Artikolu 118b) ħoloq bażi legali għall-iżvilupp ta' "djalogu soċjali madwar il-Komunità", u d-djalogu soċjali Ewropew beda jiżviluppa, l-ewwel bl-istabbiliment ta' kumitat tat-tmexxija, li fl-1992 sar il-Kumitat ta' Djalogu Soċjali (SDC) – il-forum prinċipali għal djalogu soċjali bejn żewġ partijiet fil-livell Ewropew. L-SDC jiltaqa' bejn tlieta u erba' darbiet fis-sena.

Fl-1991, l-UNICE, il-KETU u s-CEEP adottaw ftehim konġunt li talab li ssir konsultazzjoni obbligatorja mas-sħab soċjali rigward il-leġiżlazzjoni fil-qasam tal-affarijiet soċjali u għall-possibbiltà li s-sħab soċjali jinnegozjaw ftehimiet qafas fil-livell

Komunitarju. Din it-talba ġiet rikonoxxuta fil-Ftehim dwar il-Politika Soċjali anness mal-Protokoll ta' Maastricht dwar il-Politika Soċjali, li ppreveda rwol kostituzzjonalment rikonoxxut għas-sħab soċjali fil-proċess leġiżlattiv tal-komunità. Fil-livell nazzjonali, is-sħab soċjali b'hekk ingħataw l-opportunità li jimplimentaw id-direttivi bħala ftehim kollettiv.

It-Trattat ta' Amsterdam (1997) inkorpora l-Ftehim dwar il-Politika Soċjali, u dan finalment stabbilixxa qafas uniku għal djalogu soċjali fl-UE. Ir-riżultati interindustrijali ta' dan il-proċess kienu l-ftehimiet qafas dwar il-liv tal-ġenituri (1995), ix-xogħol part-time (1997) u x-xogħol b'kuntratt definit (1999), li kollha ġew implimentati permezz tad-direttivi tal-Kunsill.

It-Trattat ta' Lisbona (2009) kompla ssottolinja r-rwol tas-sħab soċjali (l-Artikolu 152 tat-TFUE), billi enfasizza l-bżonn li jiġi ffaċilitat id-djalogu filwaqt li jiġu rrispettati l-awtonomija u d-diversità tagħhom.

Madankollu, bil-kriżi ekonomika u finanzjarja tal-2008, tpoġġa aktar pressjoni fuq id-djalogu soċjali li fl-istess ħin iddgħajjef minħabba d-deċentralizzazzjoni tiegħu, it-tnaqqis fil-kopertura tan-negozjar u l-indħil min-naħa tal-istati fil-qasam tal-politika tal-pagi. F'dan l-isfond, u minħabba l-fatt li l-Istati Membri li fihom is-sħubija soċjali hija l-aktar b'saħħitha kellhom l-akbar suċċess meta ġew biex jegħlbu l-kriżi, il-President tal-Kummissjoni Juncker ħabbar "bidu ġdid għad-djalogu soċjali" f'konferenza ta' livell għoli f'Marzu 2015. F'Ġunju 2016, ġie ffirmat mis-sħab soċjali, il-Kummissjoni u l-Presidenza tal-Kunsill tal-Unjoni Ewropea, ftehim bejn erba' partijiet li afferma mill-ġdid ir-rwol fundamentali tad-djalogu soċjali Ewropew fil-proċess tat-tfassil tal-politika tal-UE, inkluż fis-Semestru Ewropew. Fis-Summit Soċjali għall-Impjiegi Ġusti u t-Tkabbir f'Gothenburg f'Novembru 2017, il-Parlament, il-Kummissjoni u l-Kunsill ipproklamaw il-Pilastru Ewropew tad-Drittijiet Soċjali (EPSR). Fost l-oħrajn, dan jipprevedi r-rispett għall-awtonomija u d-dritt għal azzjoni kollettiva tas-sħab soċjali u jirrikonoxxi d-dritt tagħhom li jkunu involuti fit-tfassil u l-implimentazzjoni tal-politiki soċjali u dawk tal-impjieg, inkluż permezz ta' ftehimiet kollettivi. L-aktar inizjattiva leġiżlattiva reċenti taħt l-EPSR, il-proposta tal-Kummissjoni għal direttiva dwar pagi minimi adegwati fl-UE (COM(2020)0682), hija sinifikanti peress li ssaħħaħ l-użu tan-negozjar kollettiv fl-iffissar tal-pagi u tirrikjedi li l-Istati Membri li għandhom kopertura ta' negozjar kollettiv ta' inqas minn 70 % jistabbilixxu pjan ta' azzjoni għall-promozzjoni tan-negozjar kollettiv.

B. Il-kisbiet tad-djalogu soċjali fil-livell tal-UE.

Skont l-Artikolu 154 tat-TFUE, **il-**Kummissjoni jeħtiġilha tikkonsulta lis-sħab soċjali qabel ma tieħu kwalunkwe azzjoni fil-qasam tal-politika soċjali. Is-sħab soċjali jistgħu mbagħad jagħżlu li jinnegozjaw ftehim bejniethom minflok. Huma għandhom disa' xhur biex jinnegozjaw, u wara jistgħu:

1. jikkonkludu ftehim u jitolbu b'mod konġunt lill-Kummissjoni tipproponi deċiżjoni ta' implimentazzjoni tal-Kunsill, jew
2. jikkonkludu ftehim u jimplimentawh huma nfushom, skont il-proċeduri u l-prattiki speċifiċi tagħhom stess u skont dawk tal-Istati Membri (ftehimiet "volontarji" jew, aktar tard, "awtonomi"), jew

3. jiddeċiedu li ma jistgħux jilħqu ftehim, u f'dan il-każ il-Kummissjoni għandha terġa' tibda taħdem fuq il-proposta kkonċernata.

L-Artikolu 153 tat-TFUE joffri wkoll lill-Istati Membri l-possibbiltà li jafdaw f'idejn is-sħab soċjali l-implimentazzjoni ta' deċiżjoni tal-Kunsill dwar ftehim kollettiv iffirmat fil-livell Ewropew.

Mill-1998 'il hawn, wara d-Deċiżjoni tal-Kummissjoni 98/500/KE tal-20 ta' Mejju 1998, ġie żviluppat ukoll b'mod qawwi d-djalogu soċjali settorjali. Inħolqu għadd ta' kumitati fl-oqsma ekonomiċi ewlenin u dawn ipproduċew riżultati siewja. Tliet ftehimiet Ewropej, li kienu dwar l-organizzazzjoni tal-ħin tax-xogħol għall-baħħara (1998), dwar l-organizzazzjoni tal-ħin tax-xogħol għall-ħaddiema mobbli fl-avjazzjoni ċivili (2000) u dwar ċerti aspetti ta' kondizzjonijiet tax-xogħol ta' ħaddiema mobbli f'servizzi transfruntiera interoperabbli fis-settur tal-ferroviji (2005), ġew konklużi u implimentati permezz ta' deċiżjonijiet tal-Kunsill. Il-Ftehim dwar il-Protezzjoni tas-Saħħa tal-Ħaddiema permezz tat-Trattament u l-Użu Tajjeb tas-Silika Kristallina u Prodotti li fihom is-Silika Kristallina, iffirmat f'April 2006, kien l-ewwel ftehim multisettorjali. Segwew ftehimiet settorjali oħrajn u ġew implimentati permezz ta' direttivi tal-Kunsill: ftehim dwar ċerti aspetti tal-organizzazzjoni tal-ħin tax-xogħol fit-trasport fl-ilmijiet navigabbli interni (Direttiva tal-Kunsill 2014/112/UE); ftehim dwar il-protezzjoni tal-ħaddiema tas-saħħa minn korrimenti u infezzjonijiet ikkawżati minn strumenti mediċi li jaqtgħu (Direttiva tal-Kunsill 2010/32/UE); ftehim fis-settur tas-sajd fuq il-baħar (Direttiva tal-Kunsill 2017/159); u ftehim bejn is-sħab soċjali fis-settur tat-trasport marittimu (Direttiva tal-Kunsill (UE) 2018/131).

Madankollu, għal ftehimiet oħra, il-Kummissjoni ddeċidiet li ma tipproponix deċiżjoni tal-Kunsill.

F'April 2012, is-sħab soċjali fis-settur tax-xogħol tal-parrukkiera kkonkludew ftehim dwar gwida biex il-parrukkiera jaħdmu f'ambjent li jkun tajjeb għas-saħħa u sikur, u appellaw għal deċiżjoni ta' implimentazzjoni tal-Kunsill. Madankollu, dan ġie oppost minn xi Stati Membri. F'Ġunju 2016, is-settur tax-xogħol tal-parrukkiera ffirmaw ftehim qafas Ewropew ġdid dwar is-saħħa u s-sikurezza okkupazzjonali, fejn appellaw mill-ġdid għall-implimentazzjoni permezz ta' deċiżjoni tal-Kunsill. Permezz tal-kwotazzjoni mill-aġenda għal regolamentazzjoni aħjar, il-Kummissjoni ddeċidiet li twettaq valutazzjoni tal-impatt proporzjonata qabel ma tipproponi deċiżjoni tal-Kunsill. F'ittra miftuħa lill-President Juncker, is-sħab soċjali oġġezzjonaw għall-użu tal-proċess tal-valutazzjoni tal-impatt biex jiġi ġġustifikat il-fatt li l-ftehim ma jiġix riferut lill-Kunsill. Fil-bidu tal-2018, il-Kummissjoni infurmat lis-sħab soċjali li hija ma kinitx se tipproponi deċiżjoni tal-Kunsill u minflok ipproponiet li tappoġġja l-implimentazzjoni awtonoma tal-ftehim permezz ta' pjan ta' azzjoni. Is-sħab soċjali qablu iżda rriżervaw id-dritt li jitolbu deċiżjoni tal-Kunsill fi stadju aktar 'il quddiem jekk ir-riżultati ma jkunux sodisfaċenti. F'Diċembru 2019, intlaħaq qbil dwar sett ta' attivitajiet maqbula b'mod konġunt biex jappoġġjaw l-implimentazzjoni awtonoma tal-ftehim bejn is-sħab soċjali tax-xogħol tal-parrukkiera u l-Kummissjoni.

Fil-5 ta' Marzu 2018, il-Kummissjoni infurmat lis-sħab soċjali tal-gvern ċentrali li ma kinitx se tipproponi l-ftehim tal-2015 tagħhom dwar id-drittijiet tal-informazzjoni u tal-konsultazzjoni lill-Kunsill bil-għan li jiġi implimentat bħala direttiva (2.3.6). Wara

azzjoni legali mill-EPSU (Federazzjoni Ewropea tal-Unions tas-Servizzi Pubbliċi), il-Qorti Ewropea tal-Ġustizzja ddeċidiet fl-24 ta' Ottubru 2019 li d-dritt ta' inizjattiva tal-Kummissjoni intitolaha li tiddeċiedi jekk tagħmilx jew le ftehimiet ta' sħab soċjali li jorbtu legalment fl-Istati Membri kollha tal-UE. L-EPSU bħalissa qed tappella din is-sentenza.

F'konformità mat-tieni għażla elenkata hawn fuq, il-ftehim dwar it-telexogħol (2002) kien l-ewwel ftehim li kellu jiġi implimentat bħala "ftehim awtonomu". Dan ġie segwit minn ftehimiet awtonomi oħra dwar: l-istress relatat max-xogħol, il-liċenzja Ewropea għas-sewwieqa li jwettqu servizzi ta' interoperabbiltà transfruntiera (it-tnejn fl-2004), il-fastidju u l-vjolenza fuq il-post tax-xogħol (2007), is-swieq tax-xogħol inklużiv (2010), tixjiħ attiv u approċċ interġenerazzjonali (2017) u d-diġitalizzazzjoni (2020).

It-tielet, f'numru ta' każijiet, is-sħab soċjali ma setgħux jilħqu ftehim. Per eżempju, f'Mejju 2001 fallew in-negozjati dwar ftehim qafas rigward xogħol temporanju permezz ta' aġenzija. Għalhekk, f'Marzu 2002, il-Kummissjoni pproponiet direttiva bbażata fuq il-kunsens li kien intlaħaq bejn is-sħab soċjali u, fl-2008 ġiet adottata d-Direttiva dwar Xogħol Temporanju permezz ta' Aġenzija (Direttiva 2008/104/KE). B'mod simili, wara li s-sħab soċjali esprimew in-nuqqas ta' rieda tagħhom li jieħdu sehem fin-negozjati, il-Kummissjoni pproponiet reviżjoni tad-Direttiva dwar il-Ħin tax-Xogħol (Direttiva 2003/88/KE) fl-2004. Il-Parlament, il-Kummissjoni u l-Kunsill sussegwentement ma setgħux jilħqu ftehim fl-2009 u proċess ta' negozjati li kien ilu għaddej sena bejn is-sħab soċjali Ewropej falla wkoll f'Diċembru 2012 minħabba differenzi kbar fir-rigward tat-trattament tal-ħin tal-għassa. Fl-2013, il-Kummissjoni reġgħet kompliet bil-proċess ta' rieżami u valutazzjoni tal-impatt, b'konsultazzjoni pubblika fl-2015 u b'rapport ta' implimentazzjoni fl-2017, kif ukoll komunikazzjoni interpretattiva. Sadanittant, xi aspetti rilevanti għall-ħin tax-xogħol ġew inklużi f'atti legali oħra, bħad-Direttiva dwar il-Bilanċ bejn ix-Xogħol u l-Ħajja Privata, id-Direttiva dwar il-Kondizzjonijiet tax-Xogħol Trasparenti u Prevedibbli u r-Regolament emendat dwar il-Ħin tas-Sewqan.

C. Id-djalogu soċjali tripartitiku

Sa mill-bidu nett tal-integrazzjoni Ewropea, tqies importanti li l-partijiet ekonomiċi u soċjali interessati jiġu involuti fit-tfassil tal-leġiżlazzjoni Komunitarja. Il-Kumitat Konsultattiv għall-Faħam u l-Azzar u l-Kumitat Ekonomiku u Soċjali Ewropew huma xhieda ta' dan. Sa mis-Sittinijiet, għadd ta' kumitati konsultattivi assistew lill-Kummissjoni. Mill-1970 sal-2003, wieħed mill-fora tad-djalogu soċjali tripartitiku ewlenin fil-livell Ewropew kien il-Kumitat Permanenti dwar l-Impjiegi. Il-kumitat permanenti ġie sostitwit fl-2003 mis-Summit Soċjali Tripartitiku għat-Tkabbir u l-Impjiegi. Is-Summit jiġbor flimkien rappreżentanti ta' livell għoli tal-Presidenza tal-Kunsill tal-UE li tkun fil-kariga, iż-żewġ presidenzi li jkun imiss, il-Kummissjoni u s-sħab soċjali bil-għan li jiffaċilita l-konsultazzjoni li tkun għaddejja. Dan jiltaqa' minn tal-inqas darbtejn fis-sena qabel is-summits tal-Kunsill Ewropew tar-Rebbiegħa u tal-Ħarifa.

IR-RWOL TAL-PARLAMENT EWROPEW

Il-Parlament huwa tal-fehma li d-djalogu soċjali huwa element essenzjali fit-tradizzjonijiet tal-Istati Membri. Il-Kumitat għall-Impjiegi u l-Affarijiet Soċjali tal-Parlament spiss bagħat stediniet lis-sħab soċjali fil-livell tal-UE biex jippreżentaw il-

fehmiet tagħhom. Huwa spiss fakkar ukoll lill-Kummissjoni dwar il-ħtieġa li jkun hemm politika industrijali koerenti fil-livell tal-UE, fejn is-sħab soċjali għandhom iwettqu rwol ewlieni. It-Trattat ta' Lisbona introduċa d-dritt tal-Parlament li jkun informat rigward l-implimentazzjoni tal-ftehimiet kollettivi konklużi fil-livell tal-Unjoni (l-Artikolu 155 tat-TFUE) u dwar l-inizjattivi tal-Kummissjoni biex tħeġġeġ il-kooperazzjoni bejn l-Istati Membri (l-Artikolu 156 tat-TFUE), inkluż fi kwistjonijiet relatati mad-dritt ta' assoċjazzjoni u n-negozjar kollettiv.

Fl-eqqel tal-kriżi ekonomika, il-Parlament enfasizza, fir-riżoluzzjoni tas-6 ta' Lulju 2010 dwar kuntratti atipiċi, karrieri professjonali sikuri u forom ġodda ta' djalogu soċjali tiegħu, li d-djalogu soċjali kien essenzjali biex jintlaħqu l-miri tal-impjiegi tal-istrateġija Ewropa 2020. F'Jannar 2012, huwa saħaq li permezz tal-prijoritizzazzjoni tal-konsolidazzjoni fiskali, ir-rakkomandazzjonijiet tal-Istħarriġ Annwali dwar it-Tkabbir kienu se jfixklu, mhux biss il-ħolqien tal-impjiegi u l-benessri soċjali, iżda wkoll id-djalogu soċjali. Fir-riżoluzzjoni tiegħu tat-13 ta' Marzu 2014 dwar aspetti soċjali u tal-impjieg tar-rwol u l-attivitajiet tat-Trojka u għal darb'oħra fir-riżoluzzjoni tiegħu tal-15 ta' Frar 2017 dwar il-Governanza tas-Suq Uniku fi ħdan is-Semestru Ewropew 2017, il-Parlament talab li jissaħħaħ ir-rwol tas-sħab soċjali fil-proċess il-ġdid ta' governanza ekonomika.

Bl-istess mod, fir-riżoluzzjoni tiegħu tad-19 ta' April 2018 dwar il-proposta għal deċiżjoni tal-Kunsill dwar il-linji gwida għal-linji politiċi dwar l-impjiegi tal-Istati Membri, il-Parlament stieden lill-Kummissjoni u lill-Istati Membri jżidu l-appoġġ konkret għal djalogu soċjali ġenwin, li jmur lil hinn minn sempliċi konsultazzjoni. Fis-16 ta' April 2019, fir-riżoluzzjoni tiegħu dwar id-direttiva l-ġdida dwar kondizzjonijiet tax-xogħol trasparenti u prevedibbli u fir-riżoluzzjoni tiegħu dwar il-proposta għal Awtorità Ewropea tax-Xogħol, il-Parlament reġa' tenna li għandhom dejjem jiġu rispettati l-awtonomija tas-sħab soċjali, il-kapaċità tagħhom li jaġixxu bħala rappreżentanti tal-ħaddiema u ta' min iħaddem u d-diversità tas-sistemi tar-relazzjonijiet industrijali nazzjonali.

Minn mindu faqqgħet il-kriżi tal-COVID-19, il-Parlament enfasizza l-ħtieġa li jkun hemm djalogu soċjali xieraq fil-livelli kollha sabiex il-Pjan ta' Rkupru tal-UE jiġi implimentat b'suċċess (riżoluzzjoni tat-22 ta' Ottubru 2020 dwar l-impjiegi u l-politiki soċjali taż-żona tal-euro fl-2020). Ir-riżoluzzjoni ssottolinjat li d-djalogu soċjali u n-negozjar kollettiv huma strumenti ewlenin għal min iħaddem u għat-trade unions biex jistabbilixxu pagi u kundizzjonijiet tax-xogħol ġusti, u li sistemi b'saħħithom ta' negozjar kollettiv iżidu r-reżiljenza tal-Istati Membri fi żminijiet ta' kriżi ekonomika; Il-Parlament tenna wkoll talbiet preċedenti lill-Kummissjoni u lill-Istati Membri biex jappoġġjaw il-bini tal-kapaċità tas-sħab soċjali u biex jiżguraw li s-sħab soċjali jkunu involuti bis-sħiħ fit-tfassil tal-politika, inkluż is-Semestru Ewropew, u li l-ftehimiet kollettivi jiġu rispettati fl-akkwist pubbliku.

Aoife Kennedy / Zahra Boudalaoui-Buresi
11/2020